

Gorputz osoz entzuna

TABAKO, RON TA KANELAZ

Europa bat-batean kantu inprobisatuaren nazioarteko topaketaren barruan, uztailaren 13an Tabakaleran egindako emanaldia. Partaideak:
 Galestik: Karen Owen
 Kubatik: Yunet López
 Mallorcatik: Maria Isabel Servera
 Mexikotik: Rebeca Limón
 Euskal Herritik: Miren Amuriza eta Maialen Lujanbio.

Estixu Eizagirre Kerejeta

@eeizagirre

ARGAZKIA: DANI BLANCO

Sartu orduko ohartu ginen ez genekiela zer jazoko zen iluntze hartan. Esertze-ko aulki bila hasi, eta batzuk eszenategi txiki bati begira jarriak, eta beste batzuk bigarren eta hirugarren eszenategiei begira zeuden. Entzuleontzat lehen aulki-jolasa, zer eszenategiri begira jarri hautatzea izan zen, beraz. Eta lehen aldiz saio batean, beste norabide batean eseritako entzuleekin topo egiten zuten gure begiradek, parez pare. Emanaldi osoan, halako irri atseginak eta konplizitate giroa sortzeko gakoa izan zen.

Emanaldiari sarrera berezia eman zion Uxue Alberdik. Nabaritu zen lantalde batek elikatuta, Alberdik hila-betetan egindako lana: ordura arte ezezagun genituen kantu moldeak uzartzeko ariketetan, gaietan, gaiak emateko testu landuetan... Saioak oso hezurdura indartsua zuela sentitzen zen. Inprobisatzaileek momentu batzuetan andamio horretatik gora jauzi egin zutela, eta beste batzuetan erori egin zirela, baina andamio sendoak hor jarraitzen zuela, saioari eusteko berme. Jauzi ederrak gozatu bai, baina hegan egitera ez ginen iritsi. Ez dago aurrez inoren esku hori gertatzerik. Eta hala ere arrats hark merezi zuela sentituz irten ginen aretotik.

Saio hasieran etorri zitzaidan 2014ko Bertso Egunaren irudia, jaialdi handi bat (nagusiki) emakumeek osatua. Irriz pentsatu nuen “aretoa bete da entzulez berriz eta oholtzan ageri diren antolatzailleek gaur ere poz aurpegia dute...”. Tabakalerako emanaldiari eskertu nion jarri gintuela hitz-esamolde-errima-metrika-metafora parametroz kanpoko gertakizunak gorputz osoz perzibitzera, eta beraz, lepoz gaineko kritikariaren matraka isilarazi genuela apur bat gure baitan. Ulertzen ez ditugun hizkuntzetan, aurreko balio horiek denak harrapa ezinak dira. Saio hartan jada zer “demostratu” beharrik ez zegoela, hori izan zen nire sentsazioa.

Hautemandako hainbat kontu

Molde bakoitza den bezala eder, eta konparatibarik ez: Konplizitate handia sumatzen zen munduaren punta banatako artisten artean: esaterako, Miren Amurizak Huasteka herriko Rebeca Limónekin egin zuen oholtzatik ohol-tzarako saioan “nire burua ikusten dut 15 urterekin” bota zionean. Ispilu ziren.

Oholtza bakoitzean zeuden pare bat euskaldun, artistei belarrira itzulpenak egiten eta edozein laguntza eskaintzen. Zaintza eszenara eraman zela ikusi zen.

Plazako izaera agertu zuten seiek. Aursardia, bertigoari eustea azpimarratu daiteke Limónen kasuan. 15 urterekin eta goizeko hitzaldian aitortu zuenez, urtean oso emanaldi gutxi eginda, sentitzen

genuen estrofa bakoitza osatzea ariketa itzela zuela. Ale ederrak osatu zituen hala ere, eta kantaeran, eszenan jartzeko moduan, harrigarri eutsi zien isiltasun tarte tentsoei. Adin bereko gutxi ezagutzen dira taula hori dutenak. Publikoa irabazteko kasta atera zuen Yunet Lópezek ere, gure ohitura eta protokoloen gainetik, dezima kantatzen jarraitu zuenetan. Lópezek eta Limónek usainei buruz eginiko saioa usainak adina gordeko dugu gogoan.

María Isabel Serveraren graziak ere harrapatu gintuen, nola glosak emateko modu adierazkorrean, hala ofizioa ironia handiz jolasteko moduan ere. Lujanbioekin deman eginiko saioa izan zen une distiratsuenetako bat.

Karen Owenek poesia deklamatu zueneko hori zer izan zen? Hain moderno (musika elektronikoa hondoan entzuten zela), hain gordin... Publikook, erritmoa eramaten “laguntzeko”, hankaz lurra jotzen jarri gintuen, eta poema bukaeran esan ez zigun bada, gerrara joan eta itzuli ez ziren oinak zirela gureak?

Etzekoen lana ere gorputzetik baloratzeko, euskara ulertzen ez zuen kubatar baten iruzkinak ekarriko ditut: “Amurizak oinekin ere kantatu zuen eta!”, gorputz osoarekin sonoritate distiratsuz, egia. “Eta Lujanbiok, a zer errespetua, zer isiltasuna sortzen duen kantuan hasterako!”. Txirritari ere jarriko zion errespetua, haren bertsoetako neska-zaharrak berpiztu eta hitza itzuliko liekeela bota zuen bertso biribil harekin. ■